

Innspill til forskningsprioriteringer Statsbudsjettet 2025

FFAs budsjettforslag for 2025:

Investering i forskning må økes innenfor de prioriterte samfunnsområdene, for å øke omstillingstakt og samfunnssikkerhet. Økningen må brukes målrettet og effektivt og bidra til å øke næringslivets og offentlig sektors forskningsinvesteringer og bidra til å utløse store forskningsmidler fra EU:

- 1. Norge må delta i det store forsknings- og innovasjonssamarbeidet i Europa for et konkurransedyktig grønt næringsliv og et godt og omstillingsdyktig velferdssamfunn**
EUs finansiering er basert på at andre europeiske land finansierer sine institutter med grunnfinansiering på 20%-50%. Retur-EU må sikre at forskningsinstituttene fortsatt kan delta for fullt og hente hjem store forskningsmidler fra EU. Rammen for Retur-EU må følge instituttene suksess i Horisont Europa og ikke begrense muligheten for deltakelse. Budsjettkonsekvens kommer på Kunnskapsdepartementets budsjett, men gjør størst utslag for de teknisk-industrielle instituttene, som konkurrerer særlig godt i EUs rammeprogram Horisont Europa.
Rammen for Retur-EU bør økes med 175 MNOK i 2025 på KDs budsjett.
- 2. Samarbeid om forskning må styrkes for å bygge beste kunnskap for omstilling, grønn og rettferdig verdiskaping, samfunnssikkerhet og velferd.** For å realisere satsing på grønn industri og grønne satsinger inkl kritiske råmaterialer og muliggjørende teknologier, samt øke kommersialisering fra forskning, foreslår vi Nærings- og fiskeridepartementets forskningsbevilgning styrkes vesentlig.
NFDs forskningsbevilgning bør økes med 250 MNOK i 2025 på kapittel 920, post 50.

For å finansiere Stortingets prioriteringer, må en **benytte virkemidler som er dokumentert effektive og treffsikre** og som utløser ytterligere finansiering og spredning av forskningsresultater. Samtidig må en endre virkemidler som treffer mindre effektivt. Åpen konkurranse om forskningsmidler sikrer kvalitet og relevans i forskning. Samarbeid mellom de som eier utfordringene og forskningsmiljø gjør at forskningen tas i bruk og at kunnskapen spres og utvikles videre. Omfanget av direkte tildelinger utenfor konkurranse og rettighetsbaserte ordninger bør vurderes opp mot dokumentert effektive konkurransebaserte virkemidler som utløser stor samfunnseffekt. Det bør vurderes om de minst effektive delene av den rettighetsbaserte ordningen SkatteFUNN kan gi flere nye arbeidsplasser og større konkurransekraft ved å endre tildelingskriteriene og differensiere støttesatsene.

- 3. De teknisk-industrielle forskningsinstituttene grunnbevilgning bør økes for å bygge ny kunnskap, teknologi og løsninger hvor det er store omstillingsbehov** og øke instituttene evne til å være driver for omstilling. En styrking av grunnbevilgning til TI-instituttene bør øremerkes til samfunnsmålene satt i kunnskapsstrategiene for departementet, for eksempel samfunnssikkerhet, grønn vekst og digitalisering.
Grunnbevilgningen til TI-instituttene bør økes i 2025 med 80 mill kroner på NFDs budsjett kap. 920, post 50.

Norge må innrette forskningsinvesteringene mot omstilling, bærekraft og kunnskapsberedskap

Behovet for nye løsninger og forskningsbasert kunnskap har aldri vært tydeligere enn nå.

Samfunnsutfordringene er store, og vi har sett hvor raskt endringer kan skje. Nasjonale og globale utfordringer knyttet til klima, natur, verdiskaping og omstilling i næringslivet, levekår og mangel på

arbeidskraft, krig, samfunnssikkerhet og politisk stabilitet forutsetter bruk av ny forskning og teknologi både på kort og lang sikt. De neste 5-10 årene blir avgjørende. Norge må bygge helt nødvendig kunnskapsberedskap for å gi kommende generasjoner forutsetninger for gode liv.

NOU 2023: 17 *Nå er det alvor — Rustet for en usikker fremtid* (Totalberedskapskommisjonen), NOU 2023: 14 *Forsvarskommisjonen — Forsvar for fred og frihet* og NOU 2023: 4 - *Tid for handling* (Helsepersonellkommisjonen), NOU 2023: 25 *Omstilling til lavutslipp — Veivalg for klimapolitikken mot 2050* og Meld. St. 5 *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning (2023-2032)* setter alle viktige og ambisiøse mål og prioriteringer for vår samfunnsutvikling. Forskningspolitikken må bidra til å realisere målene. Forskningsbevilgningene må innrettes mot de store utfordringene, slik at ny kunnskap, ny teknologi og nye løsninger utvikles og tas i bruk. Vi mener det fordrer at forskningsbevilgningene inngår i alle sektordepartementenes tiltak for å realisere ambisjonene. Forskingen må gis tydelige mål.

Globale utfordringer – nasjonale prioriteringer

Norge har i fellesskap løst store utfordringer tidligere. Pandemi og krig i Ukraina har utløst forpliktende europeisk samarbeid. Felles utfordringer har utløst tunge offentlige og private investeringer i forskning og innovasjon, samarbeid på tvers av nasjonalstater og sektorer og rask handling under usikkerhet. Dette er kjennetegn som er gyldige når vi som samfunn nå må håndtere store fellesprosjekter, ikke minst samfunnssikkerhet, politisk og økonomisk ustabilitet og det grønne og digitale skiftet. Nye industrieventyr og avgjørende samfunnsoppgaver ligger foran oss, utfordringer og muligheter som vi må løse i fellesskap. Vi trenger fellesgoder og sterke samarbeid for forskning, utvikling av ny teknologi og nye løsninger.

Med trange økonomiske rammer, må en omfordele fra lite effektiv virkemiddelbruk med liten eller ingen merverdi til mer effektive FoU-virkemidler med høy multiplikatoreffekt. Når midler skal omfordeles, må en bygge på kunnskap om effekten av virkemidlene. Basert på evalueringer, stiller vi spørsmål ved om alle virkemidler gir like stor addisjonalitet, like stor spredning og like stor avkastning for samfunnet. En del av SkatteFUNN som gis til store og forskningserfarne bedrifter er evaluert å gi liten merverdi, da den bl.a. finansierer bedriftsinternt utviklingsarbeid som ville blitt gjennomført uansett. SkatteFUNN til små og mellomstore bedrifter med lite forskningserfaring er evaluert å gi god merverdi. Vi mener det er grunn til å undersøke om alle deler av SkatteFUNN er like effektive som andre næringsrettede virkemidler som bygger samarbeid og kunnskapsspredning, eller om noe offentlige bevilgninger kan benyttes mer effektivt og gi større spredning, omstilling, konkurransekraft og vekst i næringslivet.

1. Internasjonalt forskningssamarbeid må styrkes

Mange utfordringer går på tvers av landegrensene, og vi må øke internasjonalt forskningssamarbeid for å møte dem. Det er avgjørende for kunnskapsberedskap, omstillingsevne og konkurransekraft i hele landet at norske virksomheter og forskningsmiljø kan delta på den internasjonale kunnskapsallmenningen. I dag kanaliseres 25% av Norges FoU-innsats gjennom EUs sektorprogrammer. Tall for Horisont Europa (HEU) viser at norske forskningsinstitutter konkurrerer svært godt og står for 35% av finansieringen fra EUs forskningsprogram til Norge. Retur-EU er en resultatbasert ordning for å tildele instituttene en ekstra grunnfinansiering tilsvarende 33%-50% av det beløp de konkurrerer seg til fra rammeprogrammet. Tildelingen dekker mesteparten av instituttene manglende kostnadsdekning i EU-prosjektene. Uten denne kompensasjonen vil instituttene ikke ha mulighet til å delta i EU-finansierte prosjekter. Retur-EU må gis forutsigbarhet slik at forskningsinstituttene fortsatt kan delta for fullt i forskningssamarbeidet sammen med norske bedrifter og hente hjem store forskningsmidler fra EU. Hvis rammen ikke strekker til og instituttene må redusere sin aktivitet, betyr det at returen av norske forskningsmidler fra EU til Norge, midler som allerede er betalt inn i form av nasjonal kontingent, vil begrenses.

FFA foreslår at:

- Norge må forsterke forskningssamarbeidet med Europa og andre land og se våre strategiske forskningsprioriteringer i sammenheng med Europas prioriteringer.
- Retur-EU må videreføres som resultatbasert del av grunnbevilgningen. Nivået på bevilgningen må sikre at forskningsinstituttene fortsatt har mulighet til å delta for fullt i Horisont Europa i samarbeid med norske virksomheter. Rammen til Retur-EU økes med 175 mnok i 2025 til 675 mnok i takt med instituttene gjennomslag i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon (KDs budsjett post 285.51 Strategiske forskningssatsinger).

2. *Offentlig finansiert forskning må brukes effektivt og komme hele samfunnet til gode*

Større andel av forskningsmidlene må innrettes mot å løse tydelige samfunnsutfordringer. Det er ofte komplekse utfordringer som krever forskningssamarbeid over tid med de som kjenner utfordringene. Tverrfaglig forskning og tverrsektorielt samarbeid er avgjørende. Veien fra ny kunnskap til bruk må være kort og kunnskapen må spres raskt. Langtidsplanens prioriteringer og andre sentrale politiske mål som samfunnssikkerhet og grønn industri må styre innretningen av forskningsinvesteringene.

De offentlige investeringene må benyttes i de beste prosjektene og beste miljøene, vurdert etter forskningskvalitet og samfunnsrelevans. Forskningsinstituttene har bred kompetanse og kan bidra på flere samfunnsområder enn i dag, for eksempel innen samfunnssikkerhet i bredt. Det fordrer virkemidler som legger til rette for samarbeid med disse sektorene og åpen utlysning av flere av forskningsmidlene innen disse temaene.

I 10-årsperioden 2009-2019 har næringslivets FoU-aktivitet vokst kraftig. Veksten i næringslivets FoU-aktivitet er i all hovedsak basert på økning i offentlig støtte. Offentlig støtte til FoU-aktivitet bør utløse egenfinansiering i bedriftene og finansiere ny forskning som deles og kommer samfunnet til gode. Slik bidrar offentlige midler til at nye løsninger som utvikles også spres mellom bedrifter og næringer. Derfor må statens investeringer i næringsrettet forskning, for eksempel gjennom SkatteFUNN, innebære effektive krav om samarbeid mellom bedrift og godkjent FoU-miljø.

FFA foreslår at:

- Bevilgningene til offentlig finansiert næringsrettet forskning i Forskningsrådet må økes i alle sektordepartementer. NFDs forskningsbevilgning økes med 250 MNOK i 2025 på kapittel 920, post 50.
- Forskningsrådets utlysninger må understøtte langsiktig, tematisk og mulighetsskapende samarbeid mellom dem som kjenner utfordringene på pulsen og forskningsinstituttene som bidrar med kunnskap. Samarbeidsvirkemidler må tas i bruk på alle flere samfunnsområder slik at en bygger relevant forskning som tas i bruk av bedriftene underveis og som spres i samfunnet.
- All offentlig støtte til næringslivets FoU-aktivitet, inkludert SkatteFUNN, må ha krav om samarbeid med et forskningsmiljø som sikrer kvalitet og at resultatene spres og tas i bruk av flere
- Virkemidler rettet mot FoU i næringslivet må også utløse finansiering fra bedriftene selv
- Samarbeid og samfinansiering mellom bedrifter, offentlige virksomheter, forskningsmiljø og myndigheter må brukes mer, for å nå felles mål
- Større andel av offentlige forskningsmidler innen samferdsel, helse og omsorg, forsvar og samfunnssikkerhet må utlyses i åpen konkurranse og rettes mot tverrfaglig og tverrsektoriell forskning.

3. *Instituttene grunnbevilgning må økes mot europeisk nivå*

Forskningsinstituttene utstrakte samarbeid med næringsliv og deres spesialisering mot

tema snarere enn fagdisiplin, gjør dem særlig egnet til å levere FoU for nødvendig omstilling i norsk næringsliv. Instituttene har kapasitet i arbeidet med utvikling og omstilling av norsk næringsliv bør forsterkes gjennom økning i grunnbevilgningen. Det er ikke minst viktig for områder hvor det i dag er få, for små eller for lite betalingsdyktige aktører i næringslivet. Norske forskningsinstitutter mottar svært lav grunnbevilgning sammenlignet med institutter ellers i Europa, de næringsrettede instituttene (TI-instituttene) er i en særstilling med i gjennomsnitt 8% grunnbevilgning. Til sammenligning har norske universiteter og høyskoler et grunnbevilgningsnivå som ligger på topp i Europa. Iflg OECD betyr dagens lave grunnfinansiering til forskningsinstituttene "lost opportunities" for Norges innovasjonskraft. En styrking av grunnbevilgning til TI-instituttene bør øremerkes til samfunnsmålene grønn vekst og digitalisering.

FFA foreslår at:

- De teknisk-industrielle forskningsinstituttene grunnbevilgning bør økes for å bygge kunnskapsberedskap på prioriterte områder. Grunnbevilgningen til de teknisk-industrielle instituttene trappes opp i løpet av de kommende fem årene, i tråd med Forskningsrådets forslag om at alle institutter bør ha en grunnfinansiering svarende til minimum 15 % av deres årlige inntekter. Grunnbevilgningen til TI-instituttene økes i 2025 med 80 MNOK på NFDs budsjett (kap. 920, post 50).

Forskningsinstituttene arbeidsform er tillitsfullt samarbeid med bedrifter, offentlige virksomheter og forskningsmiljø på tvers av sektorer og nasjonale grenser. Instituttene er koblingspunkt i samarbeidet og anses som en avgjørende styrke i EU og Norge. Instituttene bør utnyttes for alt de er verd i det avgjørende omstillingsarbeidet.

Vi utdyper gjerne forslagene og ønsker lykke til med budsjettarbeidet!

Vennlig hilsen

Anne Strømme Lycke
Styreleder FFA

Agnes Landstad
Daglig leder FFA

Forskningsinstituttene Fellesarena organiserer de 33 selvstendige forskningsinstituttene som fyller kriteriene for grunnfinansiering fra Forskningsrådet, til sammen 7200 årsverk og 11,5 mrd kr i årlig omsetning, derav 1,2 mrd kr fra utlandet. Norge har i sin instituttsektor et velfungerende apparat for anvendt, tverrfaglig og målrettet forskning. Forskningen er innrettet mot samfunnsutfordringene og bidrar til konkurransekraft, innovasjonsevne og omstilling i næringsliv og offentlig sektor. Forskningsinstituttene er forsknings- og innovasjonspartnere for bedriftene og akseleratorer for omstilling i samfunnet.